

REFERATEN

VERZORGD DOOR DE STUDIEGROEP ARTIKELEN DOCUMENTATIE

63-35. Drugs and the human embryo. Leading article. (1963)
Lancet I, 705.

Na het thalidomide-drama is aller aandacht gevestigd op teratogene invloeden van een geneesmiddel op het embryo. Dat een onderzoek hiernaar bijzonder moeilijk is wordt veelal onderschat. Op tweeërlei wijze wordt men gealarmeerd: er wordt een verband gelegd tussen het innemen van een geneesmiddel en een aangeboren afwijking, of een middel geeft congenitale defecten bij laboratoriumdieren. Edoch, één op vijftig kinderen heeft zonder dat er middelen door de moeder werden ingenomen bij de geboorte herkenbare afwijkingen.

De resultaten van laboratoriumproeven zijn vaak uiterst tegenstrijdig. Het blijkt, dat de teratogene activiteit van een stof alleen tot uiting komt bij een zeer bepaalde dosis. Is deze te laag dan gebeurt er niets, is de dosis te hoog, dan sterft de vrucht. Een reeks van waardevolle geneesmiddelen heeft een teratogene invloed bij laboratoriumdieren: chloorpromazinium (Largactil), cyclizinium (Marzine), imipraminum (Tofranil), prochlorperazinium (Stemetil), tetracyclinum, tolbutaminum (Rastinon), Triparanol.

Betreffende de theoretische fundering van de invloeden op de organogenese is weinig bekend. Hoe voorzichtig men moet zijn met gevolgtrekkingen blijkt wel uit het feit, dat zes maal de therapeutische dosis van acetosal afwijkingen geeft bij de rat terwijl 75 maal de therapeutische dosis van thalidomide vereist is om afwijkingen te verkrijgen bij het konijn. Voorwaar, een probleem om uit te maken of het een waardevol geneesmiddel betreft dan wel een gevaarlijke teratogene stof!

P. G. Bekkering

63-47. A study of adolescent obesity. Hammar, S. L., V. Holterman en M. M. Campbell (1963) G.P. (Kansas) 28, 78.

Vetzucht is een kwaal die vrij veel bij adolescenten voorkomt (10 tot 15 procent van de adolescenten is te zwaar) en moeilijk is te behandelen. Auteurs onderzochten vijftig kinderen (7 jongens en 43 meisjes) van 10 tot 17 jaar, die minstens 20 procent te zwaar waren. Het onderzoek omvatte niet alleen een lichamelijk en endocrinologisch onderzoek, maar de kinderen werden ook psychologisch en psychiatrisch onderzocht, terwijl het gezin door een sociaal werker werd geïnterviewd.

Het bleek dat in zeer veel gevallen ook in het gezin vetzucht voorkwam; in 24 gevallen was een der ouders te zwaar, in 14 gevallen beiden. Deze ouders waren er geen van allen in geslaagd met succes een vermageringskuur te volgen, wat trouwens ook bij hun kinderen niet gelukte.

Het ontstaan van de vetzucht viel in drie perioden; enkelen (6) waren altijd te zwaar geweest, bij anderen (21) was de gewichtstoename begonnen in het eerste schooljaar of bij het begin van de adolescentie (23). Er waren onder deze kinderen, met allen een gemiddeld intellect, drie persoonlijkheidstypen te onderscheiden: het onrijpe type met een parasietachtige afhankelijkheid aan de moeder werd 24 keer aangetroffen. Bij deze kinderen was de vetzucht meestal vroeg begonnen, ze hadden weinig behoefte aan sociale contacten en concentreerden zich geheel op het eigen gezin. Door de ouders, met name de moeder, werd deze houding aangemoedigd. Het tweede type (23) was agressief, met een vooral op de ouders gerichte vijandigheid. Hun vetzucht was meestal van recente datum. Meestal waren ze opstandig door hun plaats in het gezin (bijvoorbeeld de oudste dochter, die in het huishouden moest meehelpen). Zij verlangden meestal het huis te verlaten en zelfstandiger te worden. Ze konden er wel toe gebracht worden diët te houden, maar neigden er dan toe dit te overdrijven (tot anorexia nervosa toe) met het doel

hiermee de omgeving te dwingen. Tenslotte waren er nog enkelen, die ernstig gestoord bleken en psychiatrische behandeling meer dan vermagering nodig hadden.

Een vrij groot aantal (14) had moeilijkheden op school. Een van de opvallendste aspecten was de sterke seksuele angst die deze kinderen toonden. Acht meisjes hadden traumatische seksuele ervaringen. De jongens waren zeer aan hun moeders gebonden en hadden weinig mannelijke interesses. De meisjes hadden een afkeer van hun vrouwelijke status; ze hadden geen behoefte aan mannelijk contact, deden geen moeite zich voor jongens aantrekkelijk te maken en benutten gaarne hun obesitas om zich te beschermen.

Eten werd in de gezinnen van deze kinderen als zeer belangrijk beschouwd en de moeders waren in de regel goede kooksters, die geen moeite deden hun kinderen bij het dieet houden te steunen. Hun lichamelijke activiteiten waren gering en ze deden weinig aan sport en gymnastiek (vaak met steun van een of ander medisch attest). De voeding van de zuigeling is meestal wel adequaat, maar de meeste moeilijkheden komen in het tweede jaar, wanneer het kind, door de langzamere groei, minder voedsel nodig heeft. Wanneer de ouders deze fysiologische anorexie onderdrukken of wanneer ze ontbreekt, kan dit aanleiding zijn tot een vroeg optredende vetzucht, die de kinderen hun hele leven niet meer kwijtrafen. De tweede gevaarlijke periode is de leeftijd van zes jaar, wanneer de scheiding van de moeder en de aanpassing aan het schoolleven moeilijkheden geven.

Bij de behandeling zal de adolescent niet alleen moeten worden geholpen met zijn dieet, maar vooral ook met zijn aanpassingsproblemen. De persoonlijkheidsstructuur speelt hierbij een grote rol: het passieve, aanhankelijke kind is er moeilijk van te overtuigen dat hij het zelf moet doen en verwacht alles van anderen. Hierdoor is de prognose slecht. Bij het agressieve type bestaat het gevaar dat de arts, door het voorschrijven van een dieet en medicamenten, teveel als autoritaire figuur wordt gezien, wat dezelfde weerstand wekt als de ouders. Pas wanneer de arts ervan overtuigd is dat het kind zelf gewichtsvermindering wenst, heeft het zin een dieet voor te schrijven. De ouders moeten er voortdurend op worden gewezen, dat de obesitas en de bestrijding ervan de zaak van hun kind is en dat zij het kind ongemerkt moeten steunen, bijvoorbeeld door te zorgen dat er niet een overvloed van voedsel in huis is. Het tegelijk behandelen van een vetzuchtige moeder en een te dik kind kan de band tussen moeder en kind te sterk maken en de zelfstandigheid van het kind bemmeren. Fysieke activiteiten moeten worden aangemoedigd. Wanneer „eten” als belangrijk voldoening gevend moment is uitgeschakeld, moeten hiervoor substituties worden gegeven in de vorm van hobby's en meer contact met andere kinderen.

J. G. Antvelink

Het lezen waard

Het Centraal Bureau voor de Statistiek heeft onlangs (1964) een „Diagnose-statistiek bedrijfsverenigingen 1959” uitgegeven, waarin morbiditeitsgegevens zijn verwerkt betreffende ongeveer 1,3 miljoen ziektegevallen. Dit boekje is voor de arts het lezen waard, temeer daar er speciale hoofdstukken worden gewijd aan enkele geselecteerde ziekten: geslachtsziekten, aandoeningen van het centrale zenuwstelsel berustend op vaatstoornissen, neuritis en neuralgie, appendicitis en ingewandsbreuken.

Verkrijgbaar bij: Uitgeversmaatschappij W. de Haan n.v., Zinzendorflaan 3, Zeist. Prijs f 7,50, 74 bladzijden.